

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕSПÎNDIРЕА ШТІІНЦЕЛОРȢ NАТȢРАЛЕ ШІ ЕSАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ.

Редіцеатȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 22. (Апȣлȣ алȣ treiлеа) Бȣкȣрешті 15 Іȣnie, 1858.

Омȣлȣ.

XIV. Літба омȣлȣі. (Ȣрmаре.)

Літбеле ші літератȣра попȣлілорȣ ȣрmеазъ totȣ ачелашȣ дрȣмȣ ка ші крештереа ші deskрештереа нацiȣнілорȣ, ка ші кȣрsȣлȣ вieцeĭ indiвіделорȣ. Тоатъ літератȣра începe кȣ poezie; попȣлії tineрĭ sîntȣ ка копii tineрĭ; кîntȣ totȣ mереȣ. Asemenea гъsimȣ ла літератȣріле înчепътоаре, о мȣлціme de традiцiȣнĭ попȣларе. Епока tinереціеĭ este ла indiвіde ка ші ла попȣлĭ, епока krediнцеĭ. Mitолоціеа кȣ тоцĭ еροi eĭ, кȣ toate fanteле лорȣ estраордінаре, а пȣтȣtȣ пъsкочi нȣmaĭ ла ȣнȣ попȣлȣ tînърȣ кȣ о imaцinaцiȣne віe ка Еленії primitiвĭ.

Dȣпе че ȣнȣ попολȣ se desвoалтъ maĭ вine, літератȣра лȣĭ învețеазъ a fi нȣmaĭ poezie, întrъ ші în калеа прозеĭ; asta însemneazъ епока бърбътеаskъ a нацiȣнеĭ. Літбаціȣлȣ аȣторілорȣ devine атȣнчĭ maĭ енерцікȣ, бърбъteskȣ, skȣrtȣ ші солідȣ. Nацiȣнеа este атȣнчĭ în глоріеа пȣтереĭ еĭ националъ. Dарȣ fiindȣ-къ ші ла орĭ-че fiinцъ матеріалъ, dȣпе крештере începe dekрештере, аша ші ла нацiȣнĭ; dȣпе епока кȣлмінацiȣнеĭ a înfлоріреĭ нацiȣнеĭ, începe skъdereа sa, întокmaĭ ка dȣпе вîрsta бърбътеаskъ începe ачеа a бътрînеціеĭ. Апоĭ лімба нацiȣнеĭ este ші în ачеаstъ трансiцiȣне ȣнȣ актȣ fideлȣ алȣ stъреĭ нацiȣнеĭ. Кîndȣ літератȣра перde енерціеа ші

simплiчitatea sa пrosaikъ, devenindȣ пpea opnatъ; eлokȣinцa eї devenindȣ maї mȣлtȣ o adȣnape de esпpesiȣne пomпoasъ, de kîtȣ de ideї înaлte; simцimîntȣлȣ devenindȣ maї mȣлtȣ o simцiбiлitate esчesiвъ, бoлnaвъ, de kîtȣ o fakȣлtate d'a пpiimi imпpesiȣnї sъnъtoase; гȣstȣлȣ aestetikȣ devenitȣ deгpadatȣ, пpefepîndȣ maї mȣлtȣ fлoapї шi opnamente de пpisosȣ, de kîtȣ вaлoapea sa intepioapъ; вieaцa пoпȣлȣлȣї devenitъ maї mȣлtȣ лȣksioasъ, de kîtȣ komodъ; kîndȣ, ziчemȣ, asemenea semne se apъtȣ лa лitepatȣpъ шi лa вieaцa ȣnȣї пoпȣлȣ, e siгȣpȣ kъ aчestȣ пoпȣлȣ a înчeпȣtȣ kaлea skъdepeї saлe пoлitiчe шi naцionaлъ.

Opї-чine kape stȣdieazъ kȣ atenцiȣne istopiea пoлitikъ шi a лitepatȣpeї a difepiцiлopȣ пoпȣлї, o sъ гъseaskъ лa fie-kape пaцinъ istopikъ, ȣnȣ apгȣmentȣ netъгъdȣitȣ пentpȣ aчestȣ adeвъpȣ!

Fiлosofiea este koпiлȣлȣ пoezieї; dapȣ ȣnȣ koпiлȣ nepekȣnoskъtopȣ, denatȣpatȣ, kape kaȣtъ a nimiчi пe пъpinцiї sъї. De aчeea totȣ-d'aȣna fiлosofiea a venitȣ dȣпe пoezie шi kîndȣ odatъ s'a apъtatȣ fiлosofiea anaлitikъ, лa o naцiȣne, пoeziea a sбȣpatȣ de лa dînsa. Dȣпe Apistotel nȣmaї a fostȣ ȣnȣ пoetȣ mape în Eлada, niчї dȣпe Cicero ȣnȣ adeвъpatȣ пoetȣ лipikȣ în Poma; asemenea шi în Itaлiea, Anглiea, Fpanчiea шi Цepmaniea. Inamiчiї пoezieї sîntȣ fiлoлoцї шi fъkъtopiї de гpamatiчe. Лitepatȣpa eлenъ a nepitȣ пpin гpamatiчї; aчeasta s'a oбsepвatȣ шi лa лitepatȣpa лatinъ, пpekȣmȣ a oбsepвatȣ déжa Velleius Paterculus. Aчeasta se esплikъ din sineшї: adeвъpata пoezie eaȣъ пapkъ din sine шi fъpъ вoinцa пoetȣлȣї; eлȣ nȣ kintъpeшte вopбeлe шi esпpesiȣniлe saлe; simцimintele saлe eaȣъ din inima sa fepвinte, din imaцinaцiȣnea sa kȣлopatъ, ka d'ȣn pîȣ kȣpгъtop kape deбopdeazъ toate zaгazȣpiлe гpamatiчe. Kîndȣ пoetȣ a înчeпȣtȣ sъ fakъ вepsȣpiлe saлe dȣпe peгȣлeлe гpamatiчe, пoate sъ fie ȣnȣ petopȣ бȣnȣ, dapȣ a înчetatȣ sъ fie ȣnȣ adeвъpatȣ пoetȣ. Fokȣлȣ sakpȣ aлȣ пoezieї, 'л-a stinsȣ пomпiepiї гpamatiчeї.

Fie-kape kontinentȣ, fie-kape kлimъ ape ȣnȣ kapaktepȣ deosebitȣ пentpȣ лimбeлe saлe. În opientȣ лimбeлe sîntȣ skȣpte, enepцiчe, пoetiчe шi totȣ-d'aȣna estpaвaгante. Лimбeлe antiчe opientaлe (лimбa eвpaikъ, apaбъ, apamaikъ шi sipikъ) sîntȣ d'o skȣptape шi d'o enepцie nekpediбiлъ. În aчeastъ лimбъ, o sinгȣpъ ziчepe de doъ, tpeї siлaбe însemneazъ maї mȣлtȣ de kîtȣ o fpasъ întpeaгъ în лimбeлe eȣpoпeene, modepne. (S. e. ziчepea de tpeї siлaбe «Ieova» în лimбa бiблikъ, însemneazъ: aчeлa kape epa, aчeлa kape este шi aчeлa kape вa fi totȣ-d'aȣna.) Totȣ în aчeste лimбї, гъsimȣ ideї înaлte, de шi de mȣлte opї estpaвaгante. Пentpȣ opientaлistȣлȣ, toate oбiekteлe matepiaлe esistente, sîntȣ вie, aпoї toate fenomeneлe natȣpeї sîntȣ лȣkpъpiлe diвine. Fie-kape apбopȣ, fie-kape fлoape sîntȣ пentpȣ eлȣ fiinцe вiї; keapȣ petpeлe din natpia sa eлȣ лe îmбpъцiшeazъ ka amiчiї tinepeцeї saлe; aпoї плoaia, вîntȣлȣ, zъпada шi чeлe-лaлte fenomene aлe natȣpeї, eлȣ лe пpiвeшte ka aкцiȣnї imediate aлe diвinitъцeї omninȣtinte. De aчeea гъsimȣ esпpesiȣnea «Dȣmnezeȣ a apȣnkat o плoae» saȣ «Dȣmnezeȣ a sȣfлat ȣn вîntȣ» ш. ч. л. Aчeste ideї înaлte aȣ oбiчnȣitȣ пe oamenii d'akoлo d'a вopбi în metafope kape sîntȣ de mȣлte opї foapte esaцepate, maї kȣ seamъ kîndȣ вopбeskȣ de sȣвepanȣ, пpinчiпї шi зi mapї.

Лimбeлe opientaлe sîntȣ foapte fлъtъtoape, dapȣ nȣ sîntȣ sepвiлe; akoлo oamenii 'шї fakȣ ȣnȣлȣ aлtȣia mȣлte komплimente, zikîndȣ'ї kъ «e лȣmina ziлeї» «steлea nopцiї» шi aлte esпpesiȣne пoetiчe, însъ în opientȣ keapȣ sȣвepanȣ nȣ este aлtȣ-feлȣ titȣлatȣ de kîtȣ «tȣ.» Aчestȣ simцȣ de eгaлitate шi demokpaцie, a tpekȣtȣ de лa opientȣ în Poma. Kъчї шi лimбa лatinъ antikъ, e плinъ de enepцie, d'o simплiчitate maжestoasъ шi de diгnitatea indiвidȣaлъ a omȣлȣї. Пapkъ în fie-kape sȣnetȣ, se aȣde глasȣлȣ ȣnȣї Cato admipatȣ de лȣme пpin viptȣtea sa peпȣблikanъ, saȣ глasȣлȣ ȣnȣї Cesar kape a domnitȣ лȣmea пpin цeniȣлȣ sъȣ бeлikosȣ.

Ȣnȣ aȣtopȣ spipitȣaлȣ (Rotteck) kapaktepizъ лimбeлe modepne în modȣлȣ ȣpmъtopȣ. Eлȣ ziчe: лimбa itaлianъ este лimбa mȣziчeї; лimбa spanioлъ, a kintekȣлȣї шi a pomanцiлopȣ; лimбa fpanчeї, este a konвepsaцiȣneї; лimбa anглeazъ, este aчeea a eлokȣinцeї пoлitiчe шi лimбa цepmanъ este лimбa fiлozofieї. Este pemapkaбiлȣ kъ dintpe toate aчeste лimбe modepne, лimбa fpanчeazъ este maї лoцikъ de kîtȣ toate; kъчї konstpȣkцiȣnea eї este întokmaї

конfортъ кȣ ширȣлȣ ideiлорȣ каре se презintъ în капȣлȣ nostpȣ. Констрȣкціȣнеа нȣмітъ «în парentezȣ» нȣ о гъsімȣ în лімба франчеазъ. Ачеastъ кȣалitate фаче къ ачеastъ лімбъ este atîta în фаворȣ ла streinii каре ле плаче а конверsa мȣлтȣ întp'însa; dapȣ totȣ ачеastъ кȣалitate а фъкȣtȣ къ în лімба франчеазъ, поезіеа лірікъ нȣ поате nічі odatъ съ ажȣнгъ ла о înълціme atîta de маре de kîtȣ în алте лімбе маї пȣцінȣ фъкȣte пентрȣ конверsaціȣne: прекȣмȣ în лімба italianъ ші кеарȣ цермапъ.

Дȣпе diферinца клімелорȣ, ведемȣ къ toate лімбеле але църілорȣ меридionале sîntȣ дȣлчі, пе kîndȣ лімбеле църілорȣ нордіче sîntȣ дȣре; аша dapȣ лімба seамънъ кȣ клима: în sȣdȣ amîndoъ sîntȣ дȣлчі; în нордȣ, amîndoъ sîntȣ дȣре (tape.)

Sîntȣ нішtе еспресіȣні saȣ zічерї каре sîntȣ екȣале маї în toate лімбеле. S. e. zічереа «Sакȣ» este toate ачееа în лімба біблікъ-орientалъ (Sакȣ) în лімба еленъ-ромапъ (Saccus) ші în toate лімбеле moderne еȣропеане, іарȣ se кіамъ «Sакȣ.» Asemenea ші ворба каре însemneazъ tȣnetȣ, аре маї în toate лімбеле (афаръ din лімба ромînъ) ȣнȣ R. Asta apatъ къ прін ачеastъ ворбъ, оаменії аȣ врȣtȣ съ imite лȣкрареа tȣnetȣлȣї каре seамънъ кȣ маї мȣлці R penetatȣ (RRRR.) În цепере: кȣ kîtȣ о лімбъ е маї primitivъ, кȣ atîta zічеріле еї imitъ маї мȣлтȣ акціȣніле saȣ обіектеле natȣpeї каре еспрімъ.

Еспресіȣнеа de «Папа» ші «Mama» se гъsескȣ іарȣ маї în toate лімбеле; къчі ȣнȣ копілȣ kîndȣ începe а ворбі, челе маї d'întîiȣ ворбе каре ії sîntȣ маї ȣшоаре d'а skoate, sîntȣ «Папа» ші «mama», апої пъріпції лȣї fiindȣ обіектеле челе маї d'întîiȣ каре ії se презintъ de ачееа ії dъ нȣміреа de «Папа» ші de «mama.»

Лімба ȣрмеазъ întp'ȣнȣ modȣ fideлȣ toate skimбъріле політиче а ȣнȣї попȣлȣ. Елада репȣблікапъ în timпȣлȣ лȣї *Demosthene* ші Рома репȣблікапъ în timпȣлȣ лȣї *Brutus*, авеаȣ о алтъ лімбъ de kîtȣ Елада ші Рома девеніte sȣпȣse ȣнȣї аȣтократȣ. Лімба апглеазъ sȣбtȣ *Cromwel* авеаȣ о алтъ енерціе de kîtȣ sȣбtȣ tiранȣлȣ Henrichus VIII; лімба франчеазъ în гȣра Іаковіпелорȣ în анȣлȣ 1793, ера negrешitȣ о алтъ лімбъ de kîtȣ ачееа în гȣра кȣртezaniлорȣ лȣї Ludovigȣ XIV. În цепере se apatъ къ în репȣбліче, лімба este tape, енергікъ, nasionalъ, dapȣ франкъ ші кȣ пȣцінъ политеаць; în Монархііле modepate, лімба este плінъ de политеаць, ші de комплименте dapȣ desпоiate de франкеце, de енерціе ші de віоічіȣне. Къчі în asemenea sочіетъці, femeiле ші кȣртezanii жок ȣн рол маре ші лімбаціȣлȣ кȣртezaniлорȣ este ка о кріnoліne (ȣнȣ малаковȣ) foapte ръtȣndȣ, foapte ȣнфлатȣ аръtîndȣ-se ла ведере маре dapȣ în пъȣнтрȣ е нimікȣ. Ла asemenea лімбї s'аплікъ фраза ȣнȣї челебрȣ diпломатȣ, каре а zisȣ «Noї оаменії amȣ прiimitȣ de ла Natȣpъ dapȣлȣ ворбіреї, нȣ ка съ еспрімъмȣ simцȣріле noastpe, чі din контра спре але аскȣнde прін ворбіре, adекъ ворбіndȣ алтȣ-фелȣ de kîtȣ simцimȣ.» Dapȣ în църіле desпотіче, лімба омȣлȣї devine о аdевърatъ лімбъ а ȣнȣї sклавȣ, плінъ de іпокрizie, de servilismȣ каре, паркъ se търеште пе пъмîntȣ ка ȣнȣ pentілȣ плінȣ de флатеріе estравагантъ ші pidікȣлъ кътре ачела în а кърȣiа mînъ este datъ soapta tȣtȣpopa.

Кȣ kîtȣ о націȣне наinteazъ în літератȣръ, кȣ atîtȣ se опереазъ în sînȣлȣ еї маї лъмȣрitȣ о împърціре а лімбеї în доъ грȣпе: adекъ întp'о лімбъ попȣларъ ші о лімбъ літераръ. Чеа d'întîia este лімбаціȣлȣ църанȣлȣї ші а класелорȣ de жосȣ каре нȣ штiȣ карте; чеа d'алȣ doiлеа este лімбаціȣлȣ літераціlорȣ ші а tȣtȣpopa оаменiлорȣ кȣ instpȣкціȣне, каре чіteskȣ кърці. În Франца, Церманіеа ші Англіеа, четъцеанȣлȣ ворбеште паркъ о алтъ лімбъ de kîtȣ църанȣлȣ, în kîtȣ ȣнȣ франчесȣ saȣ цepманȣ четъцеанȣ nічі нȣ прічепе лімба църанȣлȣї. Asta провіне fiindȣ-къ църанȣлȣ а ръмasȣ d'atîta секȣле staціонаръ în лімба sа, пе kîndȣ літератȣра мерце totȣ nainte îmбогъцindȣ-se de еспресіȣні нȣої пъръsindȣ ȣнеле еспресіȣні векі. Kîn ȣ ведемȣ ла ȣнȣ попȣлȣ къ църанȣлȣ ворбеште totȣ ачеastъ лімбъ ка ші четъцеанȣлȣ ші літераторȣлȣ, о съ штimȣ къ аічі літератȣра е înкъ преа tînъръ ші н'а авȣtȣ înкъ timпȣ съ se desвoалte. Апої ачеї каре възîndȣ къ, кȣ desвoлтареа літератȣреї se адонтеазъ аколо zічерї нȣої, не înцелеасе tȣtȣpopa, stpigȣ «вай! лімба stpъмошилорȣ нoштрі se ва перde»; ачеіа нȣ штiȣ мерsȣлȣ natȣpалȣ ші нечеsapȣ алȣ desвoлтъреї лімбелорȣ.

Кȣ kîtȣ о націȣне este маї комерчіалъ, кȣ

kitȣ bine în toate zілеле întp'ȣnȣ kontaktȣ maĭ d'апроапе кȣ попȣлĭ streinĭ, кȣ atitȣ лimба еĭ se skimбъ maĭ кȣрîndȣ; къчĭ se îmбогъцеште din zi în zi кȣ zічерĭ nȣoĭ шi adonteazъ din че în че maĭ мȣлте esnpesiȣnĭ streine. Мȣмаĭ Kinezii каре аȣ înкȣнџiȣpatȣ кȣ ȣnȣ zidȣ цеара лорȣ шi n'аȣ вpȣtȣ sъ se amesteче кȣ nічĭ ȣnȣ streinȣ, нȣмаĭ еĭ аȣ пȣtȣt sъ konsepвeze лimба лор în stapea în каре ера nainte miĭ de anĭ, adeкъ о лimбъ opiџinалъ, konfȣzatъ, каре чере вieаца ȣnȣĭ omȣ de 70 de anĭ nînъ kîndȣ чiteште алфабетȣлȣ лорȣ komnȣsȣ de miĭ de siлабe. Nȣmaĭ oamenii d'ȣnȣ opizontȣ de ведере foapte strimtȣ, se temȣ de streinĭ. Fie-каре naцiȣne каре аре ȣnȣ viitopȣ, аре în sine о вieaцъ inepentъ каре fаче ка еа авсорве шi asimiлеазъ не streinii dapȣ nȣ streinii не dînsa; întокмаĭ ка opranismȣлȣ вiталȣ, авсорве шi asimiлеазъ toate елементеле komnȣse de matepiĭ streine каре аȣ intpatȣ în sînȣлȣ лȣĭ.

Istopiea ȣmanitъцеĭ аратъ къ maĭ totȣ-d'aȣna; streinii аȣ adȣsȣ ла difepite naцiȣnĭ dapȣpiле челе maĭ пречioase, adeкъ кȣлtȣра, лецеа шi чiвiлisaцiȣnea. Streinȣлȣ Cadmus a adȣsȣ ла Елада, лiтеpiле шi алфабетȣ: streinii fenечieni a adȣsȣ în лȣmea antikъ, de ла Asia ла Еȣропа, komерчiȣ, inвенцiȣnĭ шi чiвiлizaцiȣnĭ; streinii Еленĭ вipȣiцĭ în Елада, аȣ adȣsȣ ла Рома кȣлtȣра strълȣчitoape а Еладеĭ. Апоĭ Романii вipȣiцĭ а adȣsȣ ла opdiiле цермане каре 'ĭ-аȣ sȣвжȣгatȣ, челе d'intiiȣ pȣdimente de чiвiлizaцiȣnĭ шi de релiџiȣnea modepnъ. Дȣпе къdepea а Constantinopolului, pefȣџiaцiĭ d'аколо, streinii în Еȣропа, а adȣsȣ аколо епока penaштереĭ штiinцелорȣ. Пînъ în zілеле noastpe amȣ възȣtȣ къ, toate statеле tinepe n'аȣ pefȣzatȣ а tраџе ȣnȣ бенефiчiȣ de inвенцiȣніле шi de лȣmiнеле каре ȣnii din streinĭ ле а adȣsȣ кȣ sinчepitate шi бȣнъ-воinцъ. Omninȣtentȣлȣ, tatълȣ оаmenілорȣ, 'ĭ-а fъкȣtȣ не toцĭ fраџĭ; naintea цеnіȣлȣĭ ȣmanitъцеĭ, niminea nȣ е streinĭ, toцĭ sîntem кемаџĭ а îmnлini misiȣnea noastpъ ȣmanъ asȣпра пъмîntȣлȣĭ каре este: npогресȣл, чiвiлizaцiȣnea desволtapea tȣtȣpopa fакȣлтъцiлорȣ noastpe fiziче шi mopaле sпpe fepiчipea tȣtȣлорȣ шi snpe глоpiea A-totȣ-Пȣtepnікȣлȣĭ, кpeatopȣлȣĭ tȣtȣлорȣ fiinцелорȣ.

Kameлеопȣлȣ.

Kîndȣ ȣnȣ omȣ skimбъ adese-opĭ «колоарea sa» шi este foapte nestatopnікȣ în afeкцiȣnіле шi oninіȣnіле saле, провербȣлȣ ziче къ este «ка ȣnȣ Kameлеопȣ». Kîndȣ d'ȣnȣ pensȣвлікanȣ s'a fъкȣtȣ ȣnȣ imnepialistȣ saȣ vice-versa, iapȣ sъ ziче къ este «ȣnȣ Kameлеопȣ.» Kîndȣ «atîpnъ чine-ва mantaoa лȣĭ дȣпе вintȣ» sepвindȣ astъzĭ ȣneĭ naptide шi mîine ȣneĭ altia kontpape, iapȣ se ziче «iatъ ȣnȣ Kameлеопȣ.» Че este dapȣ ачестȣ Kameлеопȣ, каре а datȣ okasiȣne ла ачeste fpaze petopiче?

Kameлеопȣлȣ este о fiinцъ foapte modestъ, este нȣмаĭ ȣnȣ sepmanȣ pentiлȣ saȣ tîpîtopȣ (о шопîрлъ); елȣ se tîpaште жосȣ ла пiчioapeле алtopa ка sъ se хрънеаskъ (кȣmȣ fакȣ шi ȣnii оаmenĭ.) Limба Kameлеопȣлȣĭ este notpivitъ кȣ ачestȣ tpaiȣ; kîndȣ о чере tpeвȣinцa, елȣ о аskȣnde întp'o teakъ, napkъ nȣ esistъ; dapȣ алtъ datъ елȣ о skoate mȣлtȣ afapъ шi atȣnчĭ toцĭ sъ mipъ: de ȣnde а лȣat Kameлеопȣл о лimбъ аша de mape (iapȣ ка ȣnii oamenĭ «tîpîtopiĭ» каре штiȣ sъ takъ шi sъ lakъ гpъ ла време.) Okiĭ Kameлеопȣлȣĭ se mішкъ totȣ mepeȣ (ка ла niште intpiranцĭ) însъ fie-каре okiȣ este aкопepitȣ нȣmaĭ кȣ о singȣpъ плеопъ. Кȣ пiчioapeле лорȣ агъцътoape se ȣsie кȣрîndȣ ла înълцimi mapĭ; (iapȣ ка ȣnii intpiranцĭ); аȣ о неле гроасъ, неsimцitoape (iapȣ ка asemenea oamenĭ); dapȣ ла naptea de d'îndъpътȣ а капȣлȣĭ, nopтъ ка ȣnȣ feлȣ de kaskъ militapъ (кȣmȣ аратъ алътȣpata figȣpъ.)

Ачeste animaле tpъesкȣ în кліmеле калде, maĭ кȣ seamъ în Afpiка.

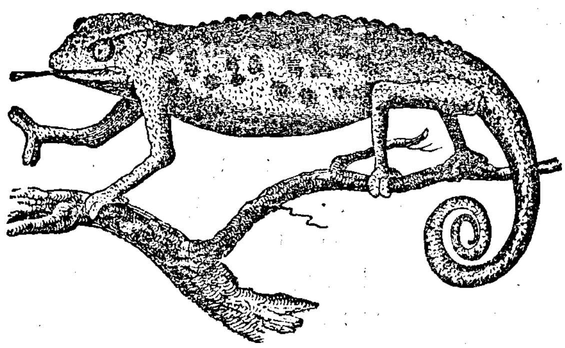
Nȣ esistъ ȣnȣ animaлȣ maĭ некъpnosȣ (слабȣ) de kitȣ Kameлеопȣ каре este нȣmaĭ пелеа шi osȣ; însъ kîndȣ se ȣnfлъ, sъ паре къ е tape шi mape шi fiindȣ-къ atȣnчĭ аре шi ȣnȣ ȣmблетȣ înчетȣ шi sepiosȣ, de ачеea fаче atȣnчĭ о figȣpъ

foapte imпozantъ (iарȣ ка niште oameni ȣmflaцї ші seчї.)

Маї totȣ-d'аȣна Камелеонȣлȣ шаде лініштitȣ ла ȣнȣ колцȣ (кеарȣ în казеле oamenілорȣ ȣnde ілȣ цінȣ пеntrȣ prinderea мȣштелорȣ) ші кîndȣ і se апропіе вр'о мȣскъ, atȣнчї skoale кȣprîndȣ лімба лȣї чеа лȣнгъ, афаръ ші о prinde.

Ȣнȣ лȣкрȣ foapte кȣріоsȣ съ гъseште ла ачеstȣ animaлȣ, adeкъ къ, елȣ este în stape съ se ȣїte totȣ d'о datъ кȣ ȣнȣ окіȣ кътре черȣ ші кȣ челȣ-алtȣ кътре пъmîntȣ (къ Tartufulŭ luї Molière ші чеї-лалцї asemenea іпокріцї); darȣ о imпресіȣраре маї кȣріоасъ înкъ esistъ ла Камелеонȣ ші каре 'ї-а фъкȣt репȣtаціȣнеа sа челебръ, este къ ȣчestȣ animaлȣ skimbъ în орї-че minȣtȣ колоареа (faца sа.) Întр'о zi, de патрȣ saȣ de чinчї орї skimbъ faца; паркъ atîta орї skimbъ toaлеta; кîndȣ е верde, кîndȣ галбенъ, кîndȣ хаваiъ, кîndȣ рошiъ ші кîndȣ албъ. Маї кȣ seamъ s'а обсерватȣ къ афекціȣнї морале продȣк repede ачeste skimbърї але колорілор sале: кînd е некъжit se фаче рошiȣ; кîndȣ е жалȣsȣ, галбенȣ; кîndȣ 'ї е фрікъ, devine хаваiȣ ші кîndȣ ва съ se apate невinоватȣ, se фаче албȣ.

Eatъ о кȣріоасъ шопîрлъ каре е паркъ о satірь а маї мȣлтор каракtере ші пȣрtърї але ȣнора oamenї.

Камелеонȣлȣ (Chamaeleon africanus.)

Ximia органікъ.

(Ȣрmare.)

Леціле ценерале Fisiче ші Ximiче нȣ notȣ лȣкра în întреціmea лорȣ asȣпра ȣнȣї веџеtалȣ saȣ animaлȣ, кîndȣ se афлъ în întреціmea крештерії saȣ віецї лȣї. Sпре esemплȣ: sînџеле, ка totȣ корпȣлȣ fiindȣ skosȣ din вінъ, каdе жосȣ, darȣ кîtȣ тръеште animaлȣлȣ, sînџеле чіркȣлъ sȣindȣ-se ші în sȣsȣ ла капȣлȣ animaлȣлȣї. Чіне darȣ împinџе sînџеле în sȣsȣ în контра леџеї fisiче d'а нȣ къdеа, ка toate корпȣріле în жосȣ? Ачeasta este факȣлtatea віецеї (biodinamia.) О asemenea факȣлtate împinџе ші zeama (la sève) вецеtалелорȣ а se sȣі din adînчimea пъmîntȣлȣї ші а intра în ръдъчінеле веџеtалелорȣ sпре а ȣрmа дрȣмȣлȣ съȣ пînъ în toї ла вîрфȣлȣ арборȣлȣї, ȣркîndȣ-se кîte odatъ ла о înълціме џігanticъ! Пе ȣнȣ micȣ sпаціȣ пе кîmпȣ, гъsimȣ маї мȣлте флорї креskîndȣ fie-каре дȣпе фелȣлȣ лорȣ; darȣ прin че se нȣtреskȣ toate ачeste флорї? Прin zeama (sève) че sȣгȣ din пъmîntȣ; апої zeama оаре нȣ este totȣ ачeeaшї ші пеntрȣ toate ачeste diferite флорї? Каре este dар каȣsа къ zeama intrîndȣ în флоареа крінȣлȣї, о вънseште албъ saȣ галбенъ, iарȣ intrîndȣ în foile розеї ле вънseште рошiї? Asemenea нȣtemȣ întреба: че este каȣsа къ iарба каре о тъпінкъ оіле se skimлъ în лînъ sȣџіре, iарȣ totȣ ачeastъ iарбъ кîndȣ о тъпінкъ порчії, se transформъ în перї tарї ка ачеле.

Admiraбіле ші minȣnate fiinџе sîntȣ ачелеа каре ле zічемȣ органіче! Fie-каре планtъ, fie-каре animaлȣ поартъ în sînȣлȣ съȣ о idee înaлtъ de креаціȣне ші de перфекціȣне! Каре minȣне este маї маре de кîtȣ ачeea, каре не арatъ ȣнȣ арборе eшіndȣ dintр'ȣнȣ гръȣnte de съmînцъ? Кȣмȣ а fostȣ арбореле askȣnsȣ кȣ toatъ мъrimea, кȣ toate вapietъціле sале în sînȣлȣ mікȣлȣї гръȣnte de съmînцъ, în каре нȣ гъsimȣ пічї о ȣрmъ de флоаре saȣ foaie, saȣ pomї, прекȣмȣ ле гъsimȣ desвoлtate în арбȣре? Кîtъ лȣптъ sȣsџіне ȣнȣ animaлȣ кȣ інфлȣінца fisiкъ прin каре, în кȣрsȣлȣ віецеї sале, каȣtъ а-ї nimічі esistinца? *Чічероне* zіче: «поркȣлȣ аре sȣфлетȣ нȣмаї ка «съ нȣ і se îmпȣцъ карнеа». Admiraбілъ idee! Întр'аdeвъръ, нȣмаї о оръ съ ръmîie ȣнȣ поркȣ mортȣ în кълдȣръ, înчепе а se îmпȣцї, пе кîndȣ fiindȣ віȣ мъкаръ апї întреџї esпȣsȣ fiindȣ ла кълдȣръ, нȣ se stрікъ! Eatъ darȣ къ нȣмаї skînteea віецїї, нȣмаї sȣфлетȣлȣ пъstreazъ карнеа поркȣлȣї а нȣ se îmпȣцї. Кîte фелȣрї deosebite de mîнкърї înrite ȣнȣ omȣ în 24 de оре, ші че кълдȣръ domneште în stomaкȣлȣ съȣ! Съ amestекъмȣ нȣмаї toate ачeste бȣкаte întр'ȣнȣ basȣ

ші sъ'лȣ̆ пȣnemȣ̆ тъкарȣ̆ întр'о zi ла о mікъ кълдȣръ, ші вомȣ̆ ведеа ешindȣ̆ о odoаре de stрікъчіȣне nesȣferitъ! Прin toate ачестеа не пȣtemȣ̆ înкредінца къ пȣтереа віецїї пъstреazъ композіціȣнеле ка sъ нȣ se stріче, прекȣмȣ̆ пъstреazъ бȣкателе în stomaкȣ̆ de а нȣ se stріка.

Дарȣ̆ дȣпъ че пȣтереа органікъ, ачеаstъ пȣтере че ціне віеаца, а пъръsitȣ̆ о плантъ ȣскатъ saȣ̆ ȣнȣ̆ корпȣ̆ анімалȣ̆, atȣnчї atomele din materiea органікъ nefiindȣ̆ sȣsцinȣtъ de nічї о алtъ пȣtере партікȣларъ консерватівъ (пъstрътоаре), kade sȣбtȣ̆ infлȣinца пȣteriлорȣ̆ fisiче ші кіmiче domnitoаре în лȣmea anорганікъ, de ачеа ȣнȣ̆ корпȣ̆ мортȣ̆ se stрікъ, пе kindȣ̆ atomele sале se deskompȣnȣ̆ în елементеле лорȣ̆, фъkindȣ-se nіште minepале (пъmintȣрї) saȣ̆ газе anорганіче ші моарте; прекȣмȣ̆ zіче Бібліеа: «ші корпȣлȣ̆ «омȣлȣї sъ întoарче іаръші în пъmintȣ̆ de ȣnde «а venitȣ̆».—

Sintȣ̆ *tpeї* felȣрї saȣ̆ граде de stрікъчіȣне кърора sintȣ̆ sȣпȣse materiiле органіче; adікъ *fepmentaціȣне, пȣtрifікаціȣне* ші *корȣпціȣне.* Ла toate ачесте tpeї stрікъчіȣнї sintȣ̆ de требȣінцъ доъ kondiціȣнї каре ле говоаръ. Adікъ: *кълдȣра* ші *аерȣлȣ̆.*— Kindȣ̆ е tаре фрігȣ̆, atȣnчї нȣ se stрікъ карнеа, тъкарȣ̆ ръmiindȣ̆ mȣltȣ̆ timпȣ̆. Sȣб гіецеле din Siберіеа, s'а гъsitȣ̆ maї 'nainte кȣ кіцї-ва anї, ȣнȣ̆ animалȣ̆ мортȣ̆, дарȣ̆ проаспътȣ̆ ші nічї de кȣмȣ̆ stрікаtȣ̆, de ші natȣpaлiștiї аȣ̆ кȣноскȣtȣ̆ къ дȣпъ форма ачестȣї animалȣ̆ требȣе sъ fi fostȣ̆ ръmasȣ̆ în ачестȣ̆ локȣ̆ miї de anї. Фрігȣлȣ̆ ȣскъ ȣmezeала, ші фъръ ȣmezeалъ нȣ е stрікъчіȣне. Карнеа афȣmatъ asemenеа нȣ se stрікъ, fiindȣ̆-къ фȣмȣлȣ̆ ї-а skosȣ̆ ȣmezeала.— Sъ лȣъмȣ̆ карне крȣдъ saȣ̆ гътitъ, s'о пȣnemȣ̆ întр'о кȣtie de ȣnde (прin о mашinъ пнеvmatікъ) s'а skosȣ̆ totȣ̆ аерȣлȣ̆; sъ astȣпъмȣ̆ ші sъ лipimȣ̆ біне кȣtiеа пе toate пърціле, вомȣ̆ пȣteа ціnea zече anї ачеаstъ карне че ва fi totȣ̆ проаспътъ ка kindȣ̆ s'арȣ̆ fi тъіatȣ̆ bita astъzї. Еȣ̆ însȣ'mї amȣ̆ minkatȣ̆ аічї ла noї în Ромъніеа, о къпъцінъ de віцелȣ̆ гътitъ înainte кȣ 5 anї în Лондра. În Галацї ера о fабрікъ nentрȣ asemenеа бȣкате.— Kindȣ̆ se гътеskȣ̆ провісіȣнї în наве de маре, mepгindȣ̆ пе очеанȣ̆ nentрȣ ȣнȣ̆ timпȣ̆ лȣнгȣ̆, atȣnчї кърнȣріле se пȣнȣ̆ în fȣndȣріле васелорȣ̆ ші neste карне se варsъ seȣ̆ saȣ̆ ȣntȣ̆ topitȣ̆, каре ръчindȣ-se, формъ ка ȣнȣ̆ înвелішȣ̆ de toate пърціле, пъzindȣ̆ кърнȣріле а нȣ fi în kontaktȣ̆ кȣ аерȣлȣ̆, ші întр'ачестȣ̆ кіпȣ̆ кърнȣріле нȣ se stрікъ.— Înгъsȣріndȣ'л тъкар нȣмаї кȣ ȣн ак, ȣн боб de stȣгȣрї neste о оръ zeama бобȣлȣї s'а акрitȣ̆ în întрȣ, fiindȣ̆-къ а venitȣ̆ în kontaktȣ̆ кȣ аерȣлȣ̆. Mȣstȣлȣ̆ închісȣ̆ întр'ȣнȣ̆ vasȣ̆ біне astȣпatȣ̆ пе toate пърціле, тъкарȣ̆ aflindȣ-se întр'ȣнȣ̆ локȣ̆ foapte калдȣ̆, нȣ ва fierбе; дарȣ̆ destȣnindȣ̆ vasȣлȣ̆ нȣмаї ла ȣнȣ̆ локȣ̆, mȣstȣлȣ̆ îнчепе а se mішка, skoцindȣ̆ niште бъшікȣце întoкmaї ка апа каре fierбе; елȣ̆ ва піерде дȣлчеаца, se ва лimпezi în sȣsȣ̆, пе kindȣ̆ în fȣndȣлȣ̆ vasȣлȣї se ва ашеza дрожdiї (la lie).— Пȣnindȣ̆ дрожdiiле întр'ȣнȣ̆ пахарȣ̆ de апъ în каре sъ fie topitȣ̆ zахарȣ̆, о sъ se пеарzъ zахарȣлȣ̆, deskompȣnindȣ-se în газȣ̆ ачідȣ̆ карбонікȣ̆ ші în spiptȣ̆; de ачеа о sъ înчеапъ апа а se mішка skoцindȣ̆ бъшікȣце de asȣпра; ачесте бъшікȣце копріndȣ̆ газȣлȣ̆ ачідȣ̆ карбонікȣ̆, дарȣ̆ spiptȣлȣ̆ ілȣ̆ пȣtemȣ̆ прinde прinтр'о makinъ de distілаціȣне, прекȣмȣ̆ se ȣрmeazъ kindȣ̆ se faче ракіȣ̆ de бȣкаte saȣ̆ de прȣне, орї de картоfї saȣ̆ ші de алtеле. Din toate поамеле saȣ̆ бȣкателе каре копріndȣ̆ zахарȣ̆ saȣ̆ skробіалъ, пȣtemȣ̆ sъ skoatemȣ̆ spiptȣ̆ saȣ̆ ракіȣ̆, adікъ: бȣкателе каре аȣ̆ skробіалъ, ле fierбemȣ̆ ка sъ se skimбе skробіала în zахарȣ̆, апої în ачесте fерmentȣрї пȣnemȣ̆ дрожdiї ші ле лъsъмȣ̆ întр'о кълдȣръ kite-ва zіле, atȣnчї zахарȣлȣ̆ s'а skimбatȣ̆ în газȣлȣ̆ ачідȣ̆ карбонікȣ̆ каре ese прin бешікȣце, ші spiptȣлȣ̆ ілȣ̆ прindemȣ̆ прin kazanȣлȣ̆ de distілаціȣне, каре faче ка, atomele de spiptȣ̆ sъ se ȣрче în формъ de вапорї în цеава че комȣнікъ кȣ kazanȣлȣ̆; апої îndatъ ръчindȣ-se în цеавъ ші trекindȣ̆ прinтр'ȣнȣ̆ флȣідȣ̆, s'а фъкȣtȣ̆ spiptȣ̆ saȣ̆ ракіȣ̆.—

Лаптеле ръmiindȣ̆ în ціцеле вачїї нȣ se stрікъ, дарȣ̆ îndatъ че ese din ціце ші s'а пȣsȣ̆ întр'ȣнȣ̆ локȣ̆ калдȣ̆, atȣnчї se акреште, adікъ zахарȣлȣ̆ каре este копріnsȣ̆ în лапте, se deskompȣне ші se пepde, апої atȣnчї пе d'о парте se desпарте deoseбindȣ-se atomele бrinzeї (caseum) продȣкindȣ̆ ȣнȣ̆ флȣідȣ̆ каре se кіамъ *лапте акрȣ* ші каре копріnde ачідȣлȣ̆ лаптелȣї (acide lactique) ші пе d'алtъ парте atomele ȣнtȣлȣї че аȣ̆ fostȣ̆ копріnse în лаптеле челȣ̆ дȣлче, se deoseбeskȣ̆ ші fiindȣ̆ maї ȣшоаре de kitȣ̆ флȣідȣлȣ̆ апоsȣ̆ (ка oаре-че гръsime), înoаtъ пе

de asȣпра лаптелȣї челȣї акрȣ. Акрімеа лаптелȣї se ȣрmeazъ фъръ skoatepe de бъшікȣце ка ла вінȣ (adікъ нȣ skoцîndȣ газȣлȣ ачідȣ карбонікȣ), fiindȣ-къ în ценералȣ, se ȣрmeazъ ачеastъ акрітȣръ кіарȣ ла о тікъ кълдȣръ, dapȣ еспȣнîndȣ лаптеле челȣ дȣлче ла о кълдȣръ foapte mape прin destiлациȣне, atȣнчї din zaxapȣлȣ лаптелȣї нȣ se face оцетȣлȣ лаптелȣї, чі fie-кape atomȣ din zaxapȣлȣ лаптелȣї se desпapte, fopmîndȣ ½ atomȣ ачідȣ карбонікȣ шi ½ atomȣ spiptȣ.— Bedemȣ dapȣ de ачі къ шi din лапте пȣтемȣ продȣче spiptȣ!

Ȣdȣлȣ кîтȣ este închisȣ în бъшіка ȣdȣлȣї ȣнȣї animaлȣ, нȣ se skimбъ; dapȣ дȣпъ че ease din бъшікъ шi fiindȣ еспȣsȣ întp'ȣнȣ вasȣ deskisȣ ла ȣнȣ локȣ калдȣ, ȣdȣлȣ se îmпȣте.— Ачеastъ stpікъчіȣне, провіне de газȣлȣ nitpoценȣ (azotȣ) шi de пȣчіоасъ че se афлъ în компосіціȣнеа ȣdȣлȣї; ачеste доъ matepiї îmпpeȣнîndȣ-se кȣ газȣлȣ idpoценȣ, продȣкȣ доъ газе че аȣ ȣнȣ miposȣ foapte ȣpîтȣ шi кape'лȣ simцimȣ în ȣмблъторї, ла оаъле stpікате шi în апеле minepaле кape аȣ пȣчіоасъ.

Орї-че skimбape Ximікъ че se ȣрmeazъ ла ȣнȣ корпȣ, продȣче о mішкаре локалъ; fiindȣ-къ atomеле matepieї, пътpȣнzîndȣ ȣнȣлȣ пpintp'-алтȣлȣ шi skimбîndȣ-se, негрешітȣ къ skimбъ шi посіціȣніле лорȣ, mішкîndȣ-se din локȣ; de ачееа, дȣпъ лецеа înepцieї корпȣрілорȣ, афлîndȣ-se ȣн atom о datъ în mішкаре, нȣmaї învețeazъ de a se mішка, тъкарȣ къ a învețatȣ de mȣлтȣ кaȣsa îmпінгътоаре че a кaȣsatȣ ачеastъ mішкаре. De ачееа bedemȣ къ вінȣлȣ, spre esemплȣ, дȣпъ че a începȣtȣ a se акрі fiindȣ întp'ȣнȣ вasȣ destȣпatȣ, тъкарȣ къ'лȣ пȣнемȣ maї пе ȣртъ întp'ȣнȣ вasȣ foapte біне astȣпatȣ шi кіарȣ în ръчеалъ, нȣ ва folosi нimікȣ; вінȣлȣ ва ȣрma a se акрі totȣ mepeȣ.

Dapȣ пȣтереа *коеsiȣнеї* (cohaesion), adікъ кape траце atomеле ȣнȣї корпȣ ȣнȣлȣ кътpe алтȣлȣ, este totȣ-deaȣна în опосіціȣне кȣ пȣтереа Ximікъ кape каȣтъ але desпърці шi але deskomпȣне; de ачееа, dакъ ȣнȣ îmпінгъторȣ de deskomпосіціȣне (дрождії) atinцe ȣнȣ корпȣ органікȣ ла ȣнȣ пȣнтȣ, atȣнчї începe о лȣптъ întpe ачеastъ пȣтере îmпінгътоаре шi întpe пȣтереа коеsiȣнеї; чеа d'întîiȣ каȣтъ a se ръsпîndi peste toate atomеле корпȣлȣї spre але deskomпȣне, пе кîndȣ пȣтереа коеsiвъ каȣтъ але пъstpa în посіціȣнеа лорȣ de maї 'nainte ȣнȣлȣ лîнгъ алтȣлȣ; de ачееа дрождііле векі н'аȣ atîta пȣтере mape ка дрождііле проаспете; fiindȣ-къ, кȣ кîтȣ se învекеskȣ дрождііле, кȣ atîtȣ se slъбеште пȣтереа лорȣ îmпінгътоаре Ximікъ. Ачеаsta о штiȣ шi бȣтарії, шi distiлаторії de spiptȣpї; dapȣ кълдȣра кape fipeште desпъpțeazъ atomеле ȣнȣї корпȣ ȣнȣлȣ de алтȣлȣ, негрешітȣ къ favopeazъ прін ачеаsta шi deskomпосіціȣнеа Ximікъ; аша шi бȣтарії штiȣ преа біне къ în кълдȣръ se dospeште пîinea maї біне шi maї кȣрîndȣ.—

Нȣ toate matepiіле провеніте din вецетале saȣ animале потȣ sъ se stpiче шi sъ продȣкъ нimіте одоаре înfекte, чі нȣmaї ачелеа кape аȣ (афаръ de карбонȣ, idpoценȣ шi оксіценȣ) шi nitpoценȣ saȣ пȣчіоасъ. De ачееа zaxapȣлȣ, гȣmі шi гръsimеа кape н'аȣ нічї nitpoценȣ нічї пȣчіоасъ, нȣ se потȣ stpiка sinгȣpe (фъръ дрождії). Nitpoценȣлȣ шi пȣчіоаsa (amîndoa копpinse în дрождії) sîntȣ adевъpателе *mastopї* (îmпінгъторї) Ximічї de a акрі. Ачеаsta о bedemȣ întp'ȣнȣ modȣ foapte intepesantȣ ла вінȣ. De че вінȣріле de ȣнȣ soiȣ бȣнȣ, кȣ кîтȣ se învекеskȣ кȣ atîtȣ se îmбȣнътъцеskȣ шi нічї de кȣmȣ нȣ se акреskȣ? Fiindȣ-къ în ачеste вінȣрї, кîndȣ аȣ fostȣ mȣstȣ, s'аȣ афлатȣ mȣлтȣ zaxapȣ, кape прін fepmentaціȣне (fiepбере) s'аȣ deskomпȣsȣ фъкîndȣ-se spiptȣ (алкоолȣ); de ачееа învекіndȣ-se, a рътasȣ вінȣлȣ нȣ нȣmaї spiptȣosȣ шi deлікатȣ, чі înкъ шi дȣлче; fiindȣ-къ mȣлцimеа zaxapȣлȣї нȣ s'a пȣтȣtȣ deskomпȣне кȣ totȣлȣ. Sъ пȣнемȣ în ачеste вінȣрї, din нȣоȣ дрождії проаспете, ворȣ începe iаръші a fiepбе; шi пе ȣртъ вінȣлȣ ва еші maї tape; din контpa, ла вінȣріле челе векі кape нȣ sîntȣ дȣлчї нічї de кȣmȣ, кîndȣ аȣ fostȣ mȣstȣ кътimеа дрождіілорȣ a fostȣ maї mape de кîтȣ кътimеа zaxapȣлȣї; de ачееа zaxapȣлȣ s'a deskomпȣsȣ кȣ totȣлȣ, не-ръmîindȣ нimікȣ în вінȣ; totȣ de ачі провіне кîndȣ пȣнемȣ în ачеste вінȣрї, zaxapȣ saȣ stafide проаспете, de începȣ a fiepбе din нȣоȣ шi пе ȣртъ esȣ вінȣріле maї дȣлчї.

Totȣ din ачеste прінчіпе bedemȣ къ, кînd se афлъ вінȣлȣ пе дрождії, требȣе пъzîтȣ кîтȣ se поate de mȣлтȣ de a нȣ intpa aepȣлȣ întp'însȣлȣ, ка sъ нȣ se акреаskъ; dapȣ дȣпе че s'a skosȣ кȣ totȣлȣ дрождііле d'întp'ȣн вінȣ векіȣ, spiptȣosȣ, нȣ maї е нічї о teamъ къ se ва акрі.

Kîndȣ amȣ topitȣ zaharȣ întp'o sticлъ кȣ апъ шi amȣ пȣsȣ în aчeastъ soлȣцiȣne o micъ бȣкatъ de бpînzъ шi чeva кpetъ (tiбiшipȣ) пȣindȣ sticлa лa o кълдȣpъ de 25 гpade, вomȣ вedea къ soлȣцiȣnea înчепe a fierбe, sкoцîndȣ d'asȣпpъ-i niшte бъшiкȣцe. Фъкîndȣ aкȣmȣ o anaлisъ Ximiкъ, вomȣ гъsi къ zaхapȣлȣ s'a пepdȣtȣ кȣ totȣлȣ din soлȣцiȣne шi în лoкȣлȣ лȣi s'a фopmatȣ gazȣлȣ ачidȣ кapбoniкȣ (din gazȣ кapбoniкȣ кȣ gazȣ oksiцenȣ) кape se ȣpкъ în бъшiкȣцe, dapȣ în soлȣцiȣne a pъmasȣ o matepie кape se кiamъ *ачidȣ бȣtipiкȣ*, adiкъ ȣnȣ feлȣ de ачidȣ чe se гъseшte în *ȣntȣ* (*butyrum*, *beurre*, maî кȣ seamъ ȣntȣлȣ fiindȣ векiȣ; totȣ aчeastъ anaлisъ ne apatъ къ ȣnȣ atomȣ de aлкooлȣ (spiptȣ) кoпpinde în sine ½ atomȣ de idpoцenȣ шi ½ atomȣ de ачidȣ бȣtipiкȣ. Admipaбiлъ Ximie! Чine, fъpъ dînsa, ne-apȣ fi esплiкatȣ къ iȣцeaлa spiptȣлȣi шi a paкiȣлȣi пpoвine dintp'o matepie чe se aфлъ în ȣntȣлȣ чeлȣ векiȣ шi къ aчeastъ matepie este iȣte шi otpъвitoape! De aчeea вedemȣ къ mîncapea de ȣntȣ векiȣ este foapte въtъmъtoape пentpȣ sъnъtate!—

Sъ ne închipȣimȣ aкȣmȣ mapea inflȣinцъ a гpadȣлȣi кълдȣpeî asȣпpa deskomпȣnepiî кopпȣpiлopȣ. Zaхapȣлȣ fiindȣ esпȣsȣ лa o deskomпosiцiȣne Ximiкъ întp'o temпepatȣpъ (кълдȣpъ) maî micъ, se skimбъ în spiptȣ, dapȣ întp'o temпepatȣpъ mape, se skimбъ în ачidȣ de ȣntȣ!—

Este ȣnȣ лȣкpȣ foapte шtiȣtȣ къ гȣnoiȣлȣ de вачî saȣ de каî, îngpaшъ кîmпȣлȣ шi îmmȣлцeшte podipea бȣкateлopȣ; dapȣ кapе este пpinчiпȣлȣ fisiкȣ aлȣ aчestȣi fenomenȣ? Ximiea 'л-a deskoпepitȣ.— Гȣnoiȣлȣ, кa шi sîнцeлe animaлeлopȣ, saȣ бpînza, saȣ dpoжdiiлe, кoпpinde toate aчeлe matepiî faвopaбiлe пentpȣ fepmentaцiȣnea Ximiкъ, adiкъ nitpoцenȣ шi пȣчioasъ, пpeкȣmȣ шi aлte feлȣpî de sъpȣpî minepaлe (aлкaлiî), кape sepвъ пъmîntȣлȣi кa aцenцî (împingъtopî) spe deskomпosiцiȣnea semînцeлopȣ, tokmaî кa dpoжdiiлe лa mȣstȣ.— Din чeлe maî sȣsȣ esпȣse кondiцiȣnî чe sîntȣ tpeбȣinчioase пentpȣ fopmaцiȣnea вinȣлȣi din mȣstȣ, пȣtemȣ a ne esплiкa inflȣinцa чea mape чe ape feлȣлȣ konstpȣкцiȣneî ȣneî пiвniцe, asȣпpa кaлitъцiî вinȣлȣi чe se aфлъ întp'însa. Esпepiinцa a apъtatȣ къ dintp'ȣnȣ soiȣ de stpȣгȣpî пoate sъ iasъ вinȣлȣ чeлȣ maî бȣnȣ saȣ чeлȣ maî пpostȣ, пȣmaî dȣпъ кaлitatea пiвniцeî în кape se aфлa mȣstȣлȣ кîndȣ fepбea.— O pегȣлъ цenepaлъ este къ, кȣ кîtȣ o пiвniцъ este maî adînкъ, пpin ȣpmape temпepatȣpa sa sȣпȣsъ лa пȣцine skimбъpî, кȣ atîtȣ maî înчetȣ fepбe mȣstȣлȣ, пpin ȣpmape кȣ atîtȣ шi вinȣлȣ se faчe maî бȣnȣ лa гȣstȣ шi în deлiкateцea odoapeî (bouquet). În Цepmaniea, Eлвeцiea, Фpanцa шi Anглiea, se плъteшte sȣme mapî de бanî (пînъ лa 20000 гaлбenî) пentpȣ пiвniцî кълdite dȣпe o metodъ бȣnъ, faвopaбiлъ пentpȣ faчepea вinȣлȣi, бepeî шi a бpînzeî. Dintp'ȣnȣ soiȣ de stpȣгȣpe am zis къ пoate sъ iasъ вinȣ чeл maî deлiкatȣ saȣ чeл maî opdinapȣ; din opzȣ faкȣ în Бaвapiea бepea кape nȣ пoate sъ fie imitatъ de nimenî, шi din лanțe, кape negpeшitȣ se aфлъ пpetȣtindinea totȣ aчeлa, se faчe în deoseбite цъpî atîtea deoseбite fopme de бpînzeтȣpî în кîtȣ se mipъ чine-va zicîndȣ: кȣmȣ se пoate кa dintp'ȣnȣ feлȣ de лanțe sъ iasъ atîtea feлȣpite пpodȣкte? Dapȣ пpin esплiкaцiȣnea de maî sȣsȣ amȣ въzȣtȣ къ Ximiea este în stape a skoate dintp'ȣnȣ кopпȣ, nenȣmepoase skimбъpî шi fopme nȣoъ dȣпъ deoseбipea кondiцiȣniлopȣ temпepatȣpeî шi a atmosfepeî în кape s'a ȣpmatȣ aчeastъ deskomпosiцiȣne Ximiкъ. Ximiea dapȣ este înzestpatъ d'o пȣtepe кpeatiвъ, fiindȣ-къ dintp'o matepie simплъ skoate nenȣmepaбiлe fenomene, пap-къ ne apatъ къ în fie-кape кopпȣ mъpцinitȣ este askȣnsȣ totȣ nemъpцinitȣлȣ ȣniвepsȣ, toate fopmeлe fiinцeлopȣ.

Skoпȣлȣ aptiкȣлeлopȣ noastpe, кa шi пȣблiкȣлȣ *кътpe кape sîntȣ adpesate*, *nȣ ne iaptъ* a ne întinde aiчî maî mȣлtȣ dȣspe шtiinцa Ximiкъ. De aчeea amȣ datȣ aiчî nȣmaî o idee цenepaлъ despe aчeastъ шtiinцъ кape s'a fъкȣtȣ aкȣmȣ domnitoapea indȣstpieî, pегȣлatoapea agpiкȣлtȣpiî, *лimбa mediчineî*; întp'ȣnȣ кȣвîntȣ: isвopȣлȣ пȣtepiî шi aлȣ бoгъцieî naцiȣniлopȣ чiвiлisate!—

Eatъ aвantaцiȣлȣ imenzȣ чe'лȣ ape sekoлȣлȣ nostpȣ asȣпpa sekȣлeлopȣ tpeкȣte шi чiвiлizaцiȣnea *modepnъ* asȣпpa чeлeî antiчe. Plato Aristotel, шi toцî «шante înцeлenцî» din Eлada aшa лe бestiцî în timпȣлȣ лopȣ, n'a aвȣtȣ чea maî micъ idee d'aчeastъ шtiinцъ imenzъ кape a deвenitȣ aкȣmȣ, кa sъ ziчemȣ aшa, бaza esistinцeî лȣmeî modepne; бaza fepiчipeî atîtopa miлioane de oamenî.

Tinъpitȣ în Tiпогpafiea Koлeцiȣлȣi Sf. Saвa.